

Правові аспекти управління вищим навчальним закладом.

ДВНЗ УМО НАПН України

Тарусова Л.І., канд.юрид.наук, доцент.

2014 р.

Мета освіти: розвиток суспільства і особистості

Зміст правової компетентності керівників освіти

Зміст правової компетентності впливає із статусу та функціоналу особи:

- **Службова особа** - "... особа , що знаходиться на службі у держави і отримує винагороду за працю з державного або місцевих бюджетів. " (**Про засади запобігання і протидії корупції. Закон України від 7 квітня 2011 року № 3206-VI**).
- **Педагогічний працівник** – " фахівець, який за основним місцем роботи займається професійно педагогічною діяльністю у навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III-IV рівнів акредитації " (Закон " Про освіту ")
- **Науково-педагогічний працівник** - вчений, який за основним місцем роботи займається професійно педагогічною та науковою або науково-технічною діяльністю у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III-IV рівнів акредитації (Закон України « Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13 грудня 1991 року N 1977-XII).
- **Статус правовий** – сукупність прав і обов'язків посадової особи, включає :
 - конституційні права та свободи;
 - загальні права та обов'язки,
 - спеціальні права та обов'язки
- *Науково-Педагогічний працівник повинен мати знання та уміння необхідні для виконання ним основних функцій: Фахівець, (викладач-предметник), Педагог, Психолог, Науковець, Методист, Менеджер, Медик, Актор, Соціолог тощо.*
- -

Базові позиції застосування права

- Закон не є **гарантією справедливості**, він лише інструмент тих, хто уміє ним користуватися.
- Будь-яка норма права є лише віртуальною реальністю, тобто лише **можливістю**.
- **Встановлений порядок управління.** Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.
- Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності. - **Кодекс України про адміністративні правопорушення (Відомості ВР УРСР 1984, додаток до № 51, ст.1122).**

Відповідальність .

- **“Немає покарання – немає закону”**. - *Постулат римського права.*

Конституційні засади правової компетентності кадрів освіти **(Конституція України - У сесія Верховної Ради України 28.06.1996р.)**

- **Ст.19.** *Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. ...службові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.*
- **Ст. 23.** *Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.*
- **Ст. 41.** *Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.*
- **Ст.43 .** *Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується... Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом...*
- **Ст.45.** *Кожен, хто працює, має право на відпочинок...*
- **Ст.46.** *Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом*
- **Ст.53.** *Кожен має право на освіту. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. ...Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі...*
- **Ст.54.** *Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.*
- **Ст.92.** *Виключно законами України визначаються: б) основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюб, сім'я, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки....*

Законодавчі основи правової компетентності керівних кадрів освіти

Кодекси:

- ❖ **Кодекс законів про працю** - від 10. 12.1971р. №322-УІІІ,
- ❖ **Кодекс України про адміністративні правопорушення** – 07.12.1984р №8073,
- ❖ **Земельний кодекс України** - 25.10.2001р. №"2768,
- ❖ **Господарський Кодекс України** - 16.01.2003 р. №436,
- ❖ **Цивільний кодекс України** - 16.01.2003 р. №435,
- ❖ **Бюджетний кодекс України** – 08.07.2010 р. №2456,
- ❖ **Податковий кодекс України** – 02.12.2010 р. №2756.

Закони України:

- ❑ **Про освіту** - від 23 травня 1991 року N 1060-XII (в редакції ЗУ №100/96-ВР від 23.03.96);
- ❑ **Про загальну середню освіту** – від 13.05.1999 р.№ 651 тощо
- ❑ **Про вищу освіту** - від 17 січня 2002 року N 2984-III;
- ❑ **Про наукову та науково-технічну діяльність** - від 13 грудня 1991 року N 1977-XII;
- ❑ **Про засади запобігання і протидії корупції** - від 7 квітня 2011 року № 3206-VI

Правові підстави відповідності працівників до педагогічних та науково-педагогічних кадрів

Посади педагогічних працівників можуть обіймати особи з високими моральними якостями, які мають вищу освіту, пройшли спеціальну педагогічну підготовку, фізичний стан яких дозволяє виконувати службові обов'язки. (**Закон " Про освіту " ст.20, 50, 54).**

Посади науково-педагогічних працівників можуть обіймати особи з повною вищою освітою, як правило, випускники магістратури або аспірантури, які пройшли спеціальну педагогічну підготовку. (**Закон " Про вищу освіту " ст.39, 46, 48).** Науково-педагогічні працівники - особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації професійно займаються педагогічною діяльністю у поєднанні з науковою та науково-технічною діяльністю.

Педагогічні та науково-педагогічні працівники приймаються на роботу шляхом укладення трудового договору, в тому числі за контрактом. Прийняття на роботу науково-педагогічних працівників здійснюється на основі конкурсного відбору. На керівні посади працівники обираються за конкурсом, як правило, випускники магістратури, аспірантури, докторантури. Статутом навчального закладу може бути встановлено додаткові вимоги до осіб, які приймаються на посади педагогічних, науково-педагогічних, керівних працівників.

Перелік посад, які визнаються педагогічними, науково-педагогічними, керівними і на які поширюються права, обов'язки, повноваження, а також відповідні гарантії держави працівникам освіти, закріплені відповідною Постановою КМ. (**Постанова КМ України № 963 від 14.06 2000р."Про перелік посад, які є педагогічними та науково-педагогічними ")**

Гарантії педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників вищих навчальних закладів

1. Педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників вищих навчальних закладів відповідно:
 - створюються належні умови праці, підвищення кваліфікації, побуту, відпочинку та медичного обслуговування;
 - виплачуються у разі втрати роботи компенсації відповідно до **Закону України "Про зайнятість населення"**;
 - забезпечується зарахування до науково-педагогічного стажу робіт за сумісництвом у разі виконання навчальних обов'язків не менше ніж 180 годин на рік;
 - надаються гарантії та встановлюються заохочення, передбачені **статтями 57 і 58 Закону України "Про освіту "** та **3 " Про вищу освіту "** ..
2. Вищий навчальний заклад відповідно до статуту визначає форму і систему доплат, надбавок, премій та інші умови матеріального стимулювання педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників вищих навчальних закладів. (**ст. 57. Закон " Про вищу освіту "**, **Постанова КМ У № 1298 від 30.08 2002 р.**)

Правові основи організації ВНЗ. Локальні нормативно-правові акти внутрішнього регулювання діяльності ВНЗ.

Визнання державою змісту документів шляхом реєстрації, в установленому законом порядку.

Статут ВНЗ – звід правил, що регулює Правовий статус організації, встановлює основи його діяльності, нормативно-правовий документ внутрішнього регулювання діяльності навчального закладу, за яким встановлюються та юридично закріплюються його права та обов'язки, встановлюється порядок відповідальності за їх порушення тощо .

Колективний трудовий договір – локальний правовий акт, що регулює соціально-трудові відносини та заключається між працівниками організації та роботодавцями – директором.

У колективному договорі встановлюються взаємні зобов'язання сторін щодо регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин, зокрема: зміни в організації виробництва і праці; забезпечення продуктивної зайнятості; нормування і оплати праці, встановлення форм, системи, розмірів заробітної плати та інших видів трудових виплат (доплат, надбавок, премій та ін.); встановлення гарантій, компенсацій, пільг; участі трудового колективу у формуванні, розподілі і використанні прибутку підприємства, установи, організації (якщо це передбачено статутом); режиму роботи, тривалості робочого часу і відпочинку; умов і охорони праці; забезпечення житлово-побутового, культурного, медичного обслуговування, організації оздоровлення і відпочинку працівників; гарантій діяльності профспілкової чи інших представницьких організацій трудящих; умов регулювання фондів оплати праці та встановлення міжкваліфікаційних (міжпосадових) співвідношень в оплаті праці; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Колективний договір може передбачати додаткові порівняно з чинним законодавством і угодами гарантії, соціально-побутові пільги.

Особливості правового регулювання трудових відносин в освіті

- **Заборона примусової праці** (ознаки примусу – ст.43 К У; КЗпП):
 - Робота понад встановлений законом час;
 - Робота понад встановлені посадовою інструкцією обов'язки;
 - Не оплачувана праця.
- **Режим праці на 2014 рік.**
- При 36 годинному робочому тижні , загальне трудове навантаження педагогічних працівників на 2014 рік складає 1807, 2 години. При вилученні з цієї кількості годин відпустки , залишається час , який повинен плануватись та відобразитись в Індивідуальному плані вчителя / викладача (орієнтовно 1472 - 1500 год.).

Режим праці в освіті

- **Нормальна тривалість робочого часу** працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень. (Частина перша статті 50 Кодексу законів про працю України - КЗпП)
- **Трудове навантаження педагогічних працівників** регулюється щорічними розрахунками при формуванні бюджету та конкретизується в **Листі Мінсоцполітики “ Розрахунок норми тривалості робочого часу на 2014 рік ”**.
- **Перелік професій і посад з умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого часу** , затверджено **постановою К М України від 21.02.2001 № 163**.
- Крім того, законодавством встановлюється скорочена тривалість робочого часу для окремих категорій працівників (учителів, викладачів, лікарів тощо).

Відповідальність посадових осіб в освіті

- Посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони встановленого порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків.
- Ст. 9, 14 КЗпАП України.

Види адміністративних стягнень

За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- 4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;
- 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві (права керування транспортними засобами, права полювання);
- 5-1) громадські роботи;
- 6) виправні роботи;
- 7) адміністративний арешт.
- Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень. Законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

Стаття 24. КЗпАП України

Атестація та організація робочого місця

- Про **порядок проведення атестації робочих місць** за умовами праці - **постанова КМ У від 01.08.1992р. №442.**
- Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників - **постанова КМ У від 06. 10. 2010р. № 930.**
- Розклади (затверджені в **установленому порядку управління**):
 - Навчальних аудиторних занять ;
 - Розклад навчальних додаткових та позааудиторних занять; (спецкурси, факультативи, консультації, практика);
 - Розклад організаційних заходів;
 - Розклад методичної, інформаційної роботи;
 - Розклад наукової роботи;
 - Розклад виробничо-господарської діяльності.

Посадова інструкція: права, обов'язки, повноваження працівника

- **Посада** – встановлена у визначеному нормативному порядку первинна структурна одиниця штатного розкладу організації.
- **Посадова інструкція** – локальний нормативно-організаційний документ, який визначає:
 - зміст діяльності працівника,
 - об'єм його трудових і цивільних прав, обов'язків та повноважень,
 - розмір грошового посадового утримання,
 - місце в ієрархічній структурі організації;
 - особу, яка його заміщує тощо.

Оплата праці працівників освіти

Складові винагороди за працю (за діючим законодавством).

Бюджетні виплати:

- ❑ **Посадовий оклад** за основним місцем роботи (**Закон “ Про оплату праці ” від 24.03.1995р. №108/95-ВР**);
- ❑ Інші виплати з бюджету :
 - стажова надбавка,
 - оздоровчі,
 - за якість роботи

Позабюджетні виплати:

- види трудових виплат за основним місцем роботи** (доплати, надбавки , в т.ч. суміщення тощо) – згідно **Постанови КМ У № 1298 30.08.2002р;**
- ❑ **Сумісництво** – постійна трудова діяльність на іншому місці (юридичній особі) – згідно **Постанови КМ У № 245 від 03.04. 1993р. та спільного наказу Мінпраці / юсту / фіну № 43 від 28.06.1993р.**
 - ❑ **Цивільна угода** (**Цивільний кодекс від 16.01.2003р.№435-ІУ**).
 - ❑ **Індивідуальна педагогічна діяльність** (ст.55 **Закону України “ Про освіту ”** – “ Педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право на: захист професійної честі, гідності; вільний вибір форм, методів, засобів навчання, виявлення педагогічної ініціативи; **індивідуальну педагогічну діяльність**)” .

Право на відпочинок

- **Кожен, хто працює, має право на відпочинок.**
- “...Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час , додаткову відпустку тощо”
- **Конституції України, Ст. 45;**
- **Закон України ” Про відпустки ” від 15.11.1995 р. №504/96**

Соціальні права

Громадяни мають право на соціальний захист, що включає:

- право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника,
- право соціальної підтримки в разі безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом,
- право на пенсію.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення в пропорції 1 : 3 : 6; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

- **Конституції України , Стаття 46.**
- **Закони прямої дії щодо соціального захисту тощо.**

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ВСТАНОВЛЕНИЙ ПОРЯДОК УПРАВЛІННЯ

- Використання посадовою особою в особистих чи інших неслужбових цілях державних коштів, наданих їй у службове користування приміщень, засобів транспорту чи зв'язку, техніки або іншого державного майна, якщо це завдало державі шкоди на суму, що не перевищує п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, -
- *тягне за собою накладення штрафу від двох з половиною до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.*

Глава 15. КЗпАП України Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління. (стаття 184⁻¹. неправомірне використання державного майна.)

Навчання як вид господарювання

Основні положення господарювання ВНЗ

Суб'єкти	Правомочність власника майна	Об'єкт
Державні , муніципальні та приватні ВНЗ	1. Створення підприємства (ВНЗ)	ВНЗ як майновий комплекс (за ГК, ЦК України)
Установи, структури в частині прибутку від господарської діяльності	2. Визначення предмета та мети його діяльності	<i>Припинення прав:</i>
Правомочності:	3. Призначення керівника	1. На підставі втрати права власності
1. Володіють , використовують і розпоряджаються майном (згідно ГК , ЦК України)	4. Реорганізація та ліквідація	2. При правомірному вилученні майна за рішенням власника
2. Не можуть розпоряджатись переданим майном без згоди власника	5. Контроль за збереженням та використанням майна	
3. Рештою майна використовують за законом , договором тощо	6. Отримання частини прибутку від майна	

**Найбільш дієвий спосіб досягнення мети – договір
(громадський, трудовий, навчальний тощо)**

Результат навчання?

Ефект навчання?